

ДУХОВНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XVII.

Сарајево, 28. фебруара 1903.

Бр. 4.

ВЛАСНИК:

ЦИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕЋЕЊСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: синђел ИЛАРИОН РАДОНИЋ, професор богословије.

Његово Високопреосвећенство Серафим Перовић

Архиепископ мостарски, Митрополит херцеговачко-захумски, Екзарх
Горње Мизије, великомкрсник реда Франца Јосифа I, посједник
царско-ружског напрсног златног крста и т. д. и т. д. и т. д.

— 1827.—1903. —

Митрополију Херцеговачко-Захумску постигла је голема
жалост! Као гром из ведра неба одјекнуо је цијелом отаџбином
нашом тужни глас о изненадној смрти доброга Архијастира!
Дана 17. фебруара у $3\frac{3}{4}$ сахата послије подне преселио се у
вјечност Његово Високопреосвећенство Архиепископ мостарски,
Митрополит херцеговачко-захумски, екзарх Горње Мизије, Серафим
Перовић, аустријског Франц Јосифова реда великомкрсник, царско-
ружског напрсног златног крста посједник, члан основатељ и
добротвор многих просветних и хуманитарних завода и т. д.
у 76. години свога живота; у 55-ој години свећеничке а 15-ој

години плодотворне архијерејске службе своје. Тугу и жалост, која у црно зави херцеговачко-захумску Митрополију осјећа и дијели читава српско-православна црква и народ српски у земљама овијем. Српско-православни народ у епархији његовој напосе изгубио је у њему доброга духовног архијепископа и оца свога, који се за свега живота свога само о добру и напретку његову старао; свећенство његово губи милостива и блага Старјешину и поглавара свога, који је и дању и пођу лебдио пад срећом и добром његовим; православље губи свога великог и истинског поборника, ревног проповједника јеванђeosке истине, а школа српска и друге установе културне великога добротвора свога. Слабачко је перо наше, да достојно изнесе и оцрта све врлине, које у пуној мјери красише благоупокојеног Архијепископа *Серафима* — врлине, које служаху на корист вјерпима његове уцвијељене епархије, а на славу читаве нам овопредјелне цркве. Не упуњамо се у то, да ма у кратко оцењујемо рад његов епископски. То ће достојно учинити моћи само неумитна историја, којој и припада благоупокојени Митрополит *Серафим* са читавим животом и радом својим. Али са чистом савјести можемо и смијемо рећи, да је благоупокојени по својј племенитој души и необично благом срцу само добро желно и чинно; цркву и народ свој истински и жарко љубио; у душу свакога Србина, духовнога сина свога, уливао љубав и оданост према светињама рода и народа свога; одгајао у духу поданичке вјерности и послушности према узвишепом Земље Господару и властима његовим многобројну духовну дјецу своју; вршио узвишену архијепископску службу своју одано и вјерно, молећи се топло и пепрекидно Вишњему за добро, срећу и напредак свете цркве православне и милога народа свога.

Стога нека је души ријетког и честитога Архијепископа *Серафима* па небу слава а пепелу његову мир и вјечан међу нама спомен!

Блажене успомене Митрополит, *Серафим Петровић*, родио се у селу Горици код Требиња, у Херцеговини, 22. јуна 1827. године. Крштено му је име било Сава, а када се посветио монаштву добио је на постригу име Серафим. Жељан науке, отиде своме стрицу Партизију, игуману манастира Дужи, те ту

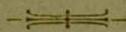
изучи буквар, часловац и псалтир. У овом манастиру остао је све до г. 1848. спремајући се за калуђерски чин. Дана 8. новембра 1848. године рукоположи га тадањи херцеговачки Митрополит Јосиф за ђакона, а те исте године 6. децембра за јеромонаха, те га додијели братству манастира Дужи. Ту је остао до год. 1853., када заједно са пок. архимандритом Никифором Дучићем, тада још јеромонахом, ступи у богословију биоградску. По свршетку богословије након путовања по Фрушкој Гори и манастирима фрушкогорским постане године 1857. учитељем на српској сосновој школи у Мостару. Године 1858. буде приписан братству манастира Житомислића, где га те исте године октобра мјесецу произведе Митрополит Григорије за игумана, а 6. јуна 1864. год. Митрополит Прокопије за архимандрита. Како је манастир Житомислић био у оно вријеме у доста оскудном стању, то се архимандрит Серафим год. 1864. крене пут Русије ради прикупљања добровољних прилога за манастир. На том путу остао је покојник пуне двије године. Том приликом одликовао га је руски цар Александар II. златним напрсним крстом. Год. 1870./1. била је за архимандрита Серафима кобна и чемерна. Отоманска влада са њеких политичких разлога затвори га мј. фебруара 1870. пајпраје у Сарајеву, а потом га посла прво у Триполис, у сјеверну Африку, а након три мјесеца у Фезан, у град Мурзик. У заточењу афричком провео је пок. Митрополит Серафим пунијех пет година, претрпјевши тамо муке неописане. Године 1876. заузимањем европских конзула буде ропства ослобођен, и врати се патраг у отаџбину. Год. 1876. и 1878. проведе у рату против Турака. Вријеме од године 1878.—1888. провео је у манастиру Житомислићу све до 13. окт. исте године, када је након смрти Митрополита Леонтија највишим ријешењем именован Администратором херцеговачко-захумске Митрополије. Год. 1889. именован је од Његова Величанства и свечано посвећен за Митрополита херцеговачко-захумског од сарајевског Митрополита Ђорђа Николајевића и епископа бококоторског Герасима Петрановића и зворничко-тузланског Дионисија Илијевића. Блажене успомене Митрополит Серафим одликован је био од Његова Величанства, цара и краља Франца Јосифа I. великим крстом реда Његова највишег имена. Био је

редован члан „Матице Српске“ у Н. Саду; члан утемељач „Друштва Св. Саве“ у Биограду, Фопдова српско-православних школа у Мостару, Требињу, Невесињу и Љубушком, српско-православних пјевачких друштава у Мостару, Невесињу, Фочи, Требињу и Бањој Луци, и члан добровор „Српске Књижевне Задруге“ у Биограду. Покрај тога чинио је за живота многа добра, и многу је патничку сузу сиротињску својим доброчинствима утръо. На и под крај живота свога расположио је с имањем својим тако патриотично, да је претежни дио истог завјештао на просвјетне сврхе своје епархије, те се уз оне остале прилоге своје може убројити међу прве доброворе милога парода свога.

*

На дан смрти, дана 17. фебруара, у понедјељак по подне, оглашена је смрт благоупокојенога Митрополита Серафима у објема црквама сарајевским. 18. фебр. јутарњим влаком отпутовало је Његово Високопреосвећенство, АЕ и Митрополит Дабробосански г. *Николај* у пратњи протосинђела *Петра Зимоњића*, консепс. савјетника, и ђакона *П. Лалића* к погребу у Мостар. Од стране земаљске владе изаслан је био к погребу високородни г. барон, Александар *Рајачић-Брињски*, а испред управе сарајевске опћине њезин нарочити изасланик г. Ристо *Ђ. Бесаровић*. Мртво тијело блаженог покојника препесено је у уторак 18. фебр. у 5 сах. по подне из српско-православне Митрополије у саборну цркву св. Тројице, где је изложено било до самог спровода а за читаво тај вријеме читано је над њиме од присутних свештеника св. Јеванђеље. Дана 19. фебр. у сријedu у 11 сах. прије подне, одслужена св. прећеосвећена литурђија, а у 12 сах. обавио је Њег. Високопреосвећенство АЕ и Митрополит г. *Николај* уз велику асистенцију свећенства обојега реда свечано опијело. Присуствовали су представници свијех грађанских и војених власти у Мостару: окружни предстојник г. барон *Питнер* са цјелокупним чиновништвом окружне и котарске области, Њег. преузв. г. подмаршал *Левенинг* дивизионер, са читавим официрским збором, затим представници градске опћине, разних корпорација у мјесту, наставничко особље и школска младеж свијех средњих и основних школа, велик број мостарске публике и народа из околице, а

такође и једна почасна компанија војника без оружја. По опијелу опростио се с покојником Њег. Високопреосвећенство АЕ и Митрополит г. *Николај*, оцртавши у кратко и до суза гапуљиво врлога архијастира и доброга духовног оца цркви, народу и просвјети српској. У 1 сајат пакон опијела пренијело је шест свећеника мртво тијело из саборне цркве до на главну улицу, где је положено на мртвачка кола. У дугом низу кренуо је спровод Главном улицом преко Новог моста у правцу према жељезничкој станици, а на читавом путу кондукта пратила га је мношка свијета постројена у шпалту с десна и лијева главне улице. На колодвору дигли су свећеници попово лијес с кола, и попијели га до кола посебнога воза у који је подигнут, а Њег. Високопреосвећенство АЕ и Митрополит г. *Николај* са свећенством и преко 300 особа заузело је остало кола. У $2\frac{1}{2}$ сах. кренуо је овај засебни воз нут манастира *Житомислића*. На станици је мртво тијело покојнково изважено из вагона, те је понесено свећеницима уз звоњење звона са куле манастирске у манастир *Житомислић*. Овдје је лијес блаженога покојника послије односног обреда и молитава спуштен у приређену за то нову гробницу у цркви, с десне стране од улаза, где ће по жељи покојниковој да борави вјечни санак, па опом мјесту, где је пајљепше године младости и живота свога провео. Још нам је напоменути, да је на колодвору мостарском испред свећенства епархије херцеговачке говорио свећеник, *Стеван Шипић*, парох из Бијелог брда, славећи и узносећи врлине покојникове и у кратко износећи његов значај по цркву, школу и народ српски и благодарећи му испред свештенства и народа за његова велика доброчинства. И опет: Слава пека је великим покојнику, блажене успомене Митрополиту *Серафиму*, нека му је лака пра земља и вјечаш у народу и свештенству Његову спомен!

Његово Високопреосвећенство, Хаџи-Сава Косановић,

— бивши Митрополит Дабро-босански. —

— 1839. — 1903. —

У Улцињу, у Црној Гори, преставио се 11. фебруара т. г. након кратког боловања у 65. години живота свога Његово Високопреосвећенство *Хаџи Сава Косановић*, некадањи Митрополит Босне поносне. Тужан глас одјекну овијем земљама, да је из редова родољуба и бораца за вјеру и православље и опет нестало једнога, који је сав свој живот посветио интересима и добру своје цркве и народности српске.

Рођен у Бањанима, у херцеговачком селу Миљанићи, 1839. године од сиромаћних родитеља, тешко је и мучно проводио дане нејаке младости своје. Оставши рано без оца прихватише га добри људи, те у жељи да се књизи изучи послаше га у манастир Житомислић. Свршивши овдје прве основе науке крену пут Биограда, где одлично сврши богословију. По свршетку богословских наука учитељевао је благоупокојен *Хаџи-Сава* у Мостару и Сарајеву, где се и оженио. Године 1862. 3. новембра зађакони га у Сарајеву Митрополит Пајсија, но па брзо због породичнијех околности поврати се из Сарајева натраг у Мостар, где у септембру год. 1863. буде рукоположен за свећеника. По смрти жене и дјеце му поврати се опет у Сарајево, где се стално настани. Ту је учитељевао на српској реалци и гимназији, предавајући вјеронауку све до г. 1880. Године 1872. прими монашки чин, а те исте године произведе га Митрополит Пајсије за архимандрита. Године 1880. децембра 8 именовало је Његово Величанство *Архимандрита Саву* Архиепископом и Митрополитом Дабро-босанским, те је већ током идуће године 1881. у мјесецу јануару и преuzeо управу митрополије од умировљенога Митрополита Антима, а 29. марта исте године буде свечано посвећен за Митропотита од призренског Митрополита *Мелентија* као патријаршког изасланника, сарајевског *Антима*, мостарског *Игњатија*, и епископа боко-которског *Герасима*.

На митрополитској столици остао је благо покојни *Сава* четири године, које су пуне његова корисног и плодотворног рада. Његовим живим заузимањем основана је год. 1884. српска православна богословија у Рељеву, за коју је он и земљиште своје уступио. Под његовом управом је год. 1882. установљена српско-православна консисторија у Сарајеву; отпочето је уређење парохија и оживотворене су многе друге културне установе. И баш у доба пајиштеванја њега рада свога поднесе благо-покојни *Сава* оставку на служби и затражи мировину, која му г. 1885. на пајвишем мјесту буде и одобрена. По умировљењу обишао је покојник св. мјеста и поклонио се св. гробу у Јерусалиму. Друге године затим кренуо је пут Александрије и па Гору Синајску, а потом се стално настанио у Улцињу, у Црној Гори. Ту је живио све до смрти своје. Па и далеко од отаџбине своје чезауо је благопок. *Сава* вазда за својима. Желио је видјети свој народ виђеним и просвјештеним. Доказ је томе и она његова опорука од прошле године, по којој је све своје имање — у вриједности од 24.000 крупа — оставио за мировинску закладу за учитеље српско-православних вјероповједних школа.

Благопокојни Митрополит *Хаџи-Сава* бијапе заслужан сич своје цркве и свога народа. Уз остале врлине одликовао се као особити говорник, а свештеподјејствовао је као риј тко ко други. За живота свога бавио се и књижевношћу. И као самоук стекао је и на том пољу лијепа гласа. Поглавито се бавио проучавањем старица, што је по многим српским листовима и објелоданчивао. За свој књижевни рад одликован је био почасним члањством „Српског Ученог Друштва“ у Биограду, „Словенског Добротворног Комитета“ у Петрограду, „Антрополошког друштва“ у Бечу и „Матице Српске“ у Новом Саду. Као Јерарх одликован је био великим крстом реда Франца Јосифа I. и разним редовима: српским, црногорским и бугарским.

Нека је врлом јерарху и родољубу благоупокојеном Митрополиту *Хаџи-Сави* лака црна земља, и вјечан међу нама спомен!

Кјечнај памљатъ!

Допис.

Са укопа блажено-почившег митрополита Серафима Перовића.

Из Мостара 20. фебруара 1903.

Јуче, 19. фебруара о. г. по ст. кал. овршепа је овдје једна веома тужна, али и врло величанствена свечаност. Сахрањени су и на вјечити покој предани мајци земљи у цркви манастира Житомислића земни остатци благопокојенога херцеговачко-захумског митрополита, Серафима Перовића, мужа, који за собом оставља дјела у која ће се с поносом и самопоуздањем моћи угледати потоњи нараштаји.

Ријетки Покојник наш, поживије је у народу своме пуних 76. година. Са својих заслуга бјеше особито у старије доба, врло омиљен и поштован, а у далеку свијету чувен и уважен. Његов многогодишњи живот сав је испуњен пепрестаном борбом и многим страдањем. Ипак је судбина вაљда тако хтјела, да за живота не ужије за то од сувремених својих ни славе ни хвале. Ако му се и пружила по некад чаша медовине, али је и ова са чашом жучи помијешана била. Многи наши данашњи трговци, учитељи, занатлије, свештеници и остали имаду једино Његовом заузимању, препоруци, посредовању и потпори да захвале данашњу своју срећу и благостање. Он сам за себе није тражио ласна живота нити каква задовољства у обичном смислу, нити га је налазио међу нама: тражио је и налазио срећу своју у срећи браће своје. За то смо Га и виђали како непрестано по народу тражи и распитује за боље и даровитије младиће, да их што више протури у образованији и вјештији свијет, како би се спремили за озбиљан живот и рад, користан њима и народу нашем, кадар подићи и зајамчiti му бољу срећу и бољу будућност: то је била прирођена прата живота покојникова. Али се он кадар био винути и у висине до народних идеала и жртвовати себе за њих. Ту је врхунац његових жељâ и тежњâ; ту га истом видимо као правог народног пријатеља поборника његове потлачene религиозне и политичне славе и слободе.

Заточење његово у Сарајеву, Цариграду и Фезану и праве муке, што их је са друговима својим тамо претрпио забиљежиће непријестрасна историја и оставити их за подражања достојан примјер самопрегоријевања потоњим народним нараштајима. —

Него доста о том. Моја намјера није овдје писати биографију блаженог Покојника, нити коментарисати ондашње политичке одношаје, за то би требало времена и бољег и вјештијег пера. А сад, дај да се повратим на задатак свој, па у кратко, колико ми је могуће, да опишем

и прикажем широј публици ону тужну светковину погреба благопојнога митрополита Серафима, коју истом спроведосмо

Благопојни митрополит Серафим оболио је још у првијех дана мјесеца Јануара о. г. од инфлујенце, али се све једнако отимао и није шћео да легне у кревет. Тек на десет дана пред смрт савлада га болест од запале плућа, и он легне логом, да се не дигне више. У понедјељак 17. о. мј. у $3\frac{3}{4}$ сата послије подне предаде своју племениту и многоискушану душу у Руке Господа Свога.

Чим се блажени Покојник у вјечност преселио, огласише звона са саборне цркве тужну вијест; а конзисторија саопшти је најприје Његовој Пресветости вас. патријарху, високопр. гг. митрополитима домаћим, вис. зем. влади, свemu свештенству и црквеним општинама херцеговачке епархије, а исто тако и Покојниковим знанцима, пријатељима, и другим виђенијим личностима. Овај тужни догађај болно је одјекнуо у души свакога честитога Србина и народног пријатеља. Стога су похитали многи, којима је само могуће било, на одар Покојника, да још једном виде свога доброг архијастира и пошљедњи пут да целивају Његову свету Десницу, која их је дugo благосиљала и много добра за њих учинила. Митрополија је једнако била препуна тог побожног и благодарног свијета. Све једнако су једни долазили, а други одлазили; свештеници су наизмјенце непрекидно над лијесом читали св. Еванђеље.

Сјутрадан у вторник у 4. сата по подне присијело је жељезним возом између осталих к погребу и Његово Високопреосв. сарајевски митрополит г. Николај Мандић са својом пратњом, у друштву са г. А. бароном Рајачићем, заступником вис. зем. владе.

Истога дана у 5 сати по подне пренесено буде тијело Покојнико уз учешће великог броја свештенства и народа из мјеста и са стране послије малог помена из митрополије у саборну цркву на свештеничким рукама и постављено на приуготовљеном ковчегу. У исти мах стиже у цркву и Њ. Високопр. г. митрополит Николај видљиво потресен, скромно приступи Покојнику, целива га сузама обливен у чело, а за тим сврши мали помен над Њим. Призор је овај био врло дирљив и измами у многога искрену сузу жалосницу.

У сријedu, 19. Фебруара у 11 сата прије подне буде у цркви одслужена св. литургија „пређе освећених“. При свршетку св. литургије, Њ. Високопр. г. митрополит Николај, уз пратњу од 35. свештеника и 2. ђакона отпочне свечано опијело.

При свршетку опијела опростило се Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Николај са Својим у Христу братом и вјерним

другом, митрополитом Серафимом. Свака ријеч бесједникова текла је од срца к срцу слушалаца остављајући тамо дубок утисак.

По свршетку бесједе Њ. Високопр. сиђе са солеје, приступи Покојнику и очита над њим опроштајну молитву. Призор овај бјеше за све присутне врло ганутљив. Након тога узеше свештеници тијело покојника на руке, обнесу га најприје око цркве, и донесу кроз Суходолину до главне чаршије а овдје га положише на четверопрежна кола мртвачка и спровод се крене и дође у најбољем реду до жељезничке станице. По распореду што га је приредила и издала конзисторија спровод је ишао овим редом: Напријед је ношен велики крст са црквеним литијама; за њим ишли су ученице по реду и то: српске женске основне школе, државне женске основне школе и више државне дјевојачке школе, а за овима ученици и то: срп. прав. осн. школе, државне осн. школе, запатлијске и трговачке државне школе и ученици велике државне гимпазије. За ученицима в. гимназије ишао је ђачки збор срп. осн. школе, за хором ношени су чираци и рипиде, за овима ишло је свештенство са Њ. Високопр. г. Митрополитом, па онда лијес са Покојниковим тијелом, родбина, представници разних власти и корпорација и многобројан народ у тако дугој поворци, да му се једва крај могао дogleдати.

На жељезничкој станици учињен је мали помен, послије кога је бјелопољски парох, часни г. Стефан Шиниковић, држао испред пархијског свештенства епархије херцеговачке опроштајни говор, у ком је благодарно истакао врлине покојникove, за тим је ортрео у кратко његов живот и заслуге, његов рад и прегнуће у корист цркве школе и просвете народне. Изнио је признања, награде и одликовања, која је покојник получио за живота свога са највишега мјеста, и која су га узвисила изнад обичних људи и уврстила у ред првих, пајзаслужнијих синова домовине наше.

Тачно у $2\frac{1}{2}$ сата послије подне кренуо се жељезнички воз са станице ка Житомислићу препуњен учесницима погреба. Многи, који немадоше мјеста у жељезници, жалили су, што Покојника и до манастира не могоше испратити.

На станици житомислићкој пријуржило се спроводу много сељака из манастирске околине. И ту над Покојником учињен мали помен, а свештеници га и опет узеше на руке, и донесоше Га у манастир.

У манастирској цркви је одржан мали помен над Покојником, иза кога је управитељ манастира преподобни јеромонах Христифор Милутиновић, изговорио кратку, али језгриту бесједу, истакнувши

у њој, да је Покојник у том манастиру као старешина пунијех 30 година дјеловао, да је за то вријеме манастиру многа добра учинио, да га је скоро са свим преобразио, украсио, обогатио и на лијеп глас подигао; да је исти манастир и братство прије 14 година Покојника с великом љубављу испратио као архијереја у Мостар но сад да Га је са том истом љубављу као највећег свога добротвора и препородитеља на ново у своја њедра прима, да пепео Његов на вјечна времена потомству сачува.

Ово је у кратко опис погреба блажено-упокојенога митрополита херцеговачко-захумскога Серафима Перовића, којему незнамо са своје стране ништа више додати, до ли искрене и топле благодарности своје према њема факторима цркве и државе који су ову тужну свечаност на оваки лијеп начин спровести припомогли. А уза њих благодаримо и честитом свештенству, представницима корпорација, учитељству и њема учесницима од највишег до најнижег, који ријетком и заслужном покојнику нашем одадоше оваку лијепу и њега достојну почаст. Вјечна му у народу и цркви памћь!

ЗВАНИЧНО.

Српско-православна АЕ. Митрополија Дабро-босанска.

Одликован. Његово Високопреосвећенство АЕ и Митрополит Дабро-босански госп. *Николај* благоизвољео је дана 8./21. фебруара бр. 186 ех 1903. одликовати *црвеним појасом* наставника богословског училишта у Рељеву јереја *Саву Пешковића*.

Одпуст из дијецезе. Његово Високопреосвећенство АЕ и Митрополит Дабробосански госп. *Николај* благоизвољео је бившем наставнику богословије у Рељеву јереју *Сави Пешковићу* — који је на сопствену молбу своју ријешен досадање службе своје — подијелити отпуст из савеза епархије дабробосанске. —

НЕЗВАНИЧНО.

Кратак преглед црквено-школског и простијетног живота.

У овоземној цркви.

Паастос благоупокојеном Митрополиту Хади Сави Косановићу у Сарајеву и Рељеву. Дана 16. фебруара т. г. одржан је у српско-православној катедрали у Сарајеву под началством Његовог Високопреосвећенства АЕ и Митрополита Госп. *Николаја*, а уз асистенцију чланова консисторије и мјесног све-

ћенства, паастос за благоупокојеног некадањег Дабро-босанског Митрополита *Хаџи Саву Косановића*. — Истога дана одржан је паастос пок. Митрополиту *Хаџи-Сави Косановићу* и у српско-православном богословском училишту у Рељеву.

Св. тајне исповиједи и причести богословских питомаца у Рељеву. Дана 21. фебруара т. г. обављена је у српско-православном богословском училишту у Рељеву са наставницима — свјетовњацима — и питомцима св. тајна исповиједи. Сјутра да на Теодорову суботу 22. марта приступили су наставници и питомци св. тајни тијела и крви Господње. Св. тајну исповиједи као и тајну св. причешћа обавио је парох сарајевски, преч. г. јереј *Јован Ђокић*.

Паастос благоупокојеном АЕ. и Митрополиту херцеговачко-захумском Серафиму Перовићу у Рељеву. Дана 21. марта т. г. по свршеној св. литурђији одржан је у српско-православном богословском училишту у Рељеву у присуству свију наставника и питомаца паастос благоупокојеном АЕ и Митрополиту *Серафиму Перовићу*. Паастос су обавили впреч. г.protoјереј и ректор училишта *Михаило Лалић* са професором и синђелом преч. госп. *Иларционом Радонићем*, те парохом сарајевским преч. јерејем госп. *Јованом Ђокићем*.

Паастос покојном барону Федору Николићу од Рудије у Рељеву Ктитору српско-православне цркве у Рељеву пок. барону *Федору Николићу* одржан је паастос дана 22. марта у Рељеву. Од стране вис. земаљске владе присутан је био благородни госп. барон *Александар Рајачић Брињски*.

У митрополији Карловачкој.

Њихова Величанства краљ и краљица Србије у Манастиру Крушедолу. 29. прошлога мјесеца походила су *Њихова Величанства краљ Александар I. и краљица Драга од Србије* са одабраном свитом манастир Крушедол, те се на гробу оца свога блажене успомене краља српског *Милана* помолили Богу.

Одликовања. Накнадно донесимо, да су поред осталите приликом боравка *Њихових Величанстава краља и краљице од Србије* у Крушедолу одликовани још и протосинђел и консисторијални биљежник *Данило Пантелић*, те настојатељ велико-реметски синђел др. *Августин Бошњаковић* редовима Св. Саве IV. степена. Осим тога ради накнаднога одликовања приблиђени су још њекој од присутнога тада свећенства.

У Бугарској.

Духовна Семинарија Духовна Семинарија, која је досада била у Самокову, пренета је прошлога мјесеца у Софију. Освећење новог семинарског здања обавио је Митрополит Софијски Високопреосвећени *Пархије*. Свечано пак и званично отварање Семинара извршиће се по довршетку семинарског храма. Семинар је је устројен по примјеру руских духовних семинарија. Састоји се из шест разреда.

Нове књиге и листови.

Богословски Гласник. Часопис за православну богословску науку и црквени живот. Год II. Власници: Уређивачки одбор. Уредник: протосинђел *Иларцион Зеремски*. Књига III. Свезак 1. Сремски Карловци. Српска Манастирска Штампарија «Богословски Гласник» излази у мјесечним свесцима око 5 табака. Цијена је листу на годину за наше земље 12 круна. —

Српски Сион. Год ХIII. Званичан лист за црквено-автономне потребе и јерархијско-црквене ствари. Власник: Њ. Светост Српски Патријарх *Георгије*. Уредник:protoјереј *Димитрије Руварац*. »Српски Сион« излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна. Сремски Карловци. Српска Манастирска Штампарија.

Странникъ. Духовный журналъ. 1903. Журналъ »Странникъ« выходитъ еже мѣсячно книгами отъ 10 – 12 и болѣе печ. листовъ. Подписная плата за годовое изданіе 1903. года за границу съ приложеніемъ »Библиотеки« 11 рублей съ перес. С. Петербургъ. Невскій проспектъ, д. №. 182.

Церковный вѣстникъ. Еже недѣльный журналъ. Съ еже мѣсячными книжками прибавленій. 1903. Годовая цѣна съ приложеніемъ »твореній св. Ј. Златоуста« и за »Христ. Чтеніе« 9. р. въ переплетѣ: 9 р. 50 к. С. Петербургъ. Невскій проспектъ, д. №. 182. кв. №. 1.

Летопис Матице Српске. Књига 217. Св. I. за годину 1903. Н. Сад. Издање Матице Српске. Стр. 146. Ц. 1 кр.

Књиге за народ. Издаје Матица Српска из задужбине Петра Коњевића Св. 103. Виноградарство. За народ написао Јован Живковић. П. део: Одбрана од непријатеља. Н. Сад. 1903. Издање Матице Српске. Стр. 96.

Књиге Српске Књижевне Задруге: 72. *Путешествије по Србији* од Јоакима Вујића. П. књига. — 8⁰ стр. V+245 (са картом кнезевине Србије од 1815 – 1833).

73. *Драматски списи* Јована Ст. Поповића. Ињига I. — 8⁰, стр XLVII+222.

74. *Приповѣшке Ђуре Јакшића*. I. књига. — 8⁰, стр. 237.

75. *Ускок*. Написао С. Матавуљ. — 8⁰, стр. 237.

76. *Стари дјани*, од Б. Станковића. — 8⁰, стр. 162.

77. *Тарас Булба*, приповетка, написао Никола Гоголь, превео с руског Милован Ђ. Глишић. — 8⁰, стр. XXXIX+144.

78. *Постанак и развијак народа*. Написао Валтер Беџхот, превео др. Драг. Т. Мијушковић. — 8⁰ стр. VII+200.

Мала Библиотека. Број XX. година IV. 1902. Св. 38. *Едгар А. По*: Две приповетке. С енглеског превео Светислав Стефановић. Број. XXI. Св. 39. *Јоаникије Памутић*: Шаљиве српске нар. приповијетке. Св. I. Број XXII. Св. 40. *Драгомир Брзак*: У комисији. Св. IV. Број XXIII. и XXIV. Св. 41 – 42. *Виљем Шекспир*: Јулије Цезар, трагедија, с енглеског превео Др. Свет. Стефановић. Број I. година V. Св. 43. *Симо Матавуљ*: Пошљедњи Вitezови. Св. I. Књиге Мале Библиотеке излази у наклади издавачке књижарнице *Пахера и Кисића у Мосшару*. Цијена је свакој свесци 30 потура. Поред тога уза сваку свеску излази и »пријеглед« као прилог »Мале Библиотеке«. — Нека су ове књижице сваком топло препоручене.

Извјештај „Проsvјете“

друштва за помагање Срба ћака

из Босне и Херцеговине.

Број 640.

Од задње сједнице повписано се број чланова у Сарајеву за 10, од којих су 2 добротвора, 2 утемељача и 6 помагача; у Зеници за

10 помагача; Суторини 2 утемељача, 8 помагача; Житомишљићу 1 утемељача; Тасовчићима 5 помагача; Брчком 8 утемељача, 11 помагача; Кључу 5 помагача; Б. Петровцу 2 помагача; Дервенти 1 утемељача и 1 помагача, а у Великом Радићу снизио се број члanova за 4 помагача. Нова су се мјеста јавила: Спљет са 1 добротворем, Бушевић код Крупе са 1 помагачем, Крушевице са 8 помагача, Добој са 27 помагача и Тавна са 2 утемељача и 2 помагача. Број свих члanova износи 3002, од којих су 32 добротвора, 439 утемељача и 2531 помагач.

Осим обичних прихода имали смо у прошлом мјесецу прилога 34 круне 80 потура, што се скupило на сијелу у Кобиљ Долу у кући г. Драге Памучине, а приложише г. Манојло Бошковић 4 кр., г. Владимира Павић, гђа Стана Матић и г. Лазар Милић по 3 кр. г. Фрањо Радошевић 2 кр. 40 пот., господа: Марко Јелача, Пере Јанковић Пеха, Симо Бојовић, Симо и Раде Шкрба по 2 кр., господа: Саво Краљевић Проко Заклан, Пере Миливојин, Манојло Радаковић, Корунаш и Манојло Нишић по 1 круну, г. Остоја Влашки 30 пот., господа: Раде Вукобрад, Дане Крпан и Марко Елез по 20 пот. и продан је вјештачки начињен папир за 2 кр. 50 потура. Свима горњим приложницима изричемо срдачну хвалу.

Стање благајнице било је 29. јануара 1903. ово: примање 36880 кр. 80 пот., издаци 11319 кр. 92 потуре. Чисто имање 25560 круна 88 потура.

Дужност нам је истакнути на овом мјесту једнога добротвора у Сарајеву, који се потакао изнад реда обичних добротвора. То је госпођа Даша Савић, која је поклонила друштву кућу са авлијом и вртом у вриједности од 10000 круна. Овај нам је поклон тим дражи, што је дошао од жене, која не располаже никаквим богатством, него је све, што има, стекла својим радом и трудом служећи другога. По овоме се може судити, до које је граниче разбуђена српска свијест у нашој домовини. Кад видимо жену, која рад цијelogа свога живота поклања „Просвјети“, да се образују сиромашни синови пашега патрода ових покрајина. Оваки нас примјери љубави према просвјети у нашег простог свијета уздизжу и потичу народ и храбре у борби против непријатеља Српства. Нека је овдје племенитој Даши изречена од стране овога одбора пајтоплија захвалност, а надати се, да ће се на њу угледати и други, којијем је Бог дао, па би могли.

Исто тако сматрамо за дужност да се захвалимо и његовом високопреосвештенству Серафиму Перовићу па моралпој припомоћи,

коју је указао друштву тијем, што је препоручио наше друштво потчињеном свештенству.

По овим двама примјерима види се, да су сви слојеви српскога народа у овим крајевима свјесни оне велике културне вриједности, што је има просвјета за живот народа, па нам је драго, што то можемо овдје истакнути.

Новијех штипендија дали смо 8 и то: 2 по 80 круна мјесечно филозофу из Бање Луке у Грацу и филозофу из Крупе у Прагу, једну од 30 круна мјесечно филозофу из Б. Новог у Бечу; 4 штипендије гимназијалцима и то: гимназијалцу у Карловцима из Варџар Вакуфа од 20 круна мјесечно, гимназијалцу мостарске гимназије из Мостара 20 круна мјесечно и двојици гимпазијалаца сарајевске гимназије из Петровца 25 круна мјесечно и из Сарајева 10 круна мјесечно, и једну штипендију од 15 круна мјесечно ученику сарајевске трговачке школе из Сарајева. Двојици смо повисили штипендију за 5 круна мјесечно. Припомоћи смо дали 200 круна. Број свих штипендија износи сада 79, а све досадање припомоћи износе 1608 круна.

Из шесте редовне сједнице главног одбора друштва „Просвјете“, држане 29. јануара 1903. у Сарајеву.

Пресједник:

Ристо Х. Дамјаповић.

Тајник:

Шћепан Грђић.

Читула.

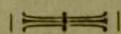
† Барон, Федор Николић. На своме добру Рудни код Темишвара, у Угарској, преминуо је ц. и кр. тајни савјетник, барон Федор Николић, бивши први грађански доглавник Босне и Херцеговине.

Покојни барон Федор Николић, рођен је г. 1836. у Темишвару, и по својој мајци, тћери кнеза Милоша, био је крвни рођак давас владајућој краљевској кући Обреновића у Србији. Своје дјетињство провео је у Румунији, а више науке свршио је у Грацу. Кад је године 1882. преузео заједнички министар финансија преузвишени г. Венијамин пл. Калаји управу овијек земаља и преустројио земаљску управу, назименовало је Његово Величанство барона Федора Николића правим тајним савјетником и првим грађанским доглавником у Сарајеву. У току ове службе своје у Босни, као добар син своје српске православне вјере и цркве, саградио је пок. барон Николић о свом трошку цркву уз српско православно богословско училиште у Рељеву и украсио је прикладним иконостасом. Након четвртгодишњег боравка свога у Босни,

г. 1885. напустио је пок. барон Федор *Николић* службу своју у овијем земљама, те вративши се у своју домовину Угарску, би г. 1890. и 1897. именован Њег. Величапством за краљевског комесара на српско-црквено-народним саборима у Ср. Карловцима. Осим овога дјеловао је пок. барон *Николић* и као дугогодишњи посланик на угарском сабору, а понаособ као члан горње куће, у којој је своју дужност све до смрти своје вршио. Покојник је био прије неколико година и предсједником српске црквене опћине у Пешти, гђе је тако исто успјешно радио. Као повјереник краљевски на српско-народно-црквеном сабору у Ср. Карловцима настојавао је пок. барон *Николић*, да одношаје на пољу црквено народне српске автономије среди и у свој правилаш колосек доведе, што му на жалост није за руком пошло. Као човјек био је у приватном животу јако омиљен, а уз то добра срца и дарежљив. Сиротињу је свугдје потпомагао, која ће га се вазда са благодарношћу сјећати. Прошле године пок. барон Федор *Николић* тешко је обелио, којој је бољетици најпослије и подлегао.

Нека покојнику буде лака црна земља, и вјечан међу пама спомен!

Бѣчнај памѧтъ!

Књижевни оглас.

Потписана књижара и штампарија ставља овим до знања пречасном свештенству и поштованим опћинству, да је предузела штампање и распродају књига: »Први Шематизам православне српске митрополије и архиђијецезе бањалучко-бихаћке, за год. 1901. Уредио јерет *Алекса Јокановић*, конзист. савјетник.«

Књига ова изаћи ће из штампе крајем марта, а износиће око 25 штампаних табака обичне осмине. Цијена ће јој бити 3 К. или 1·50 кр. без поштарине.

Ко се жели упознати са историјом установљења ове митрополије, њеном управом, старинама, статистиком и данашњим материјалним стањем потчињених јој цркв. школ. опћина, то се умољава, да се потписаној издавачкој књижари и штампарији што прије пријави и претплату пошаље, како би се на тај начин могао осигурати са горњом књигом.

У Бањалуци 15. фебруара 1903.

Издавачка књижара и штампарија
С. Угреновића.

»Источник« излази два пута и то половином и крајем мјесеца. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор. или 8 круна, а на пола године 2 фор. или 4 круне; за стране земље на цијелу годину 5 фор. или 10 круна, а на пола године 2·50 фор. или 5 круна. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа у Сарајево, а рукописи уредништву у

Рељево код Сарајева. Рукописи се не враћају.